

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XIII наукової конференції
з міжнародною участю

7 лютого 2014 року

Частина 1
А – Л

Харків 2014

СПб. : Норинт, 2009. – 1536 с. 3. Вести.Ru: новости, видео и фото дня [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.vesti.ru/>
4. РосБизнесКонсалтинг – новости, акции, курсы валют, погода, доллар, евро [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://www.rbc.ru/>

ГІПЕРТЕКСТ ЯК ПРОЯВ ТЕКСТУ В ІНТЕРНЕТІ

Аласанія М.В. (Харків)

Серед комп'ютерно-опосередкованих форм комунікації особливе місце займає гіпертекст. Це пояснюється великим значенням, яке набуває Інтернет як спосіб і засіб поширення інформації. У зв'язку з цим все більше дослідників звертаються до проблеми впливу комп'ютерних мереж та комп'ютерно-опосередкованого спілкування на прагматичну та лінгвокультурну складову спілкування людини з людиною.

Усе зростаюча роль Інтернету в людській комунікації змушує лінгвістів звернути увагу на особливості вербального і паравербального прояву гіпертексту в комп'ютерній мережі.

Під гіпертекстом розуміється вид письмової комунікації, що представляє особливу форму організації письмового тексту, опосередкованого комп'ютерним середовищем і характеризується процесом нелінійного письма і читання [6, с. 77]. Гіпертекст, з одного боку, є продуктом розвитку комп'ютерних технологій, з іншого боку, на думку вчених, гіпертекстом можна вважати енциклопедичне, науково-довідкове або науково-популярне видання у вигляді словника, “що складається з розташованих в певному логічному порядку фрагментів тексту, де напрямок читання не задано” [4, с. 234].

Звернемо також увагу на походження кореня слова “гіпертекст” – “текст” від латинського “зв'язок”, “з'єднання”. “Лінгвістичний енциклопедичний словник” визначає текст як “об'єднану смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць, основними властивостями якої є зв'язність і цілісність” [5, с. 101]. “Словник-довідник лінгвістичних термінів” інтерпретує текст як “твір промови (висловлювання), відтворене на листі або у пресі” [3, с. 507]. На думку вчених, текст є цікавим, перш за все, як “послідовність вербальних (словесних) знаків”. Допускається разом з вербальними знаками наявність у тексті паравербальних компонентів [1, с. 165]. При цьому правильність його побудови визначається текстуальністю, під якою розуміється комплекс факторів: внутрішня осмисленість, можливість своєчасного сприйняття,

реалізація адекватних умов комунікації і так далі. Додамо, що в тексті не просто підібрані слова у висловлюванні відповідно окремо оточуючим нас предметів і явищ – побудовано як ціле. Як показують проведені дослідження гіпертекстів, саме гіпертекст як прояв тексту в Інтернеті стає одним із способів подання людської комунікації як процесу. Разом з цим позначимо принципову неоднозначність гіпертексту як засобу спілкування, що співвідноситься з двома його аспектами: когнітивним і комунікативним і вирізняє його від тексту. Основним з ознак гіпертексту вважається його нелінійність.

У сучасній лінгвокультурі розгляд гіпертексту як способу комунікації обумовлений двома взаємопов'язаними тенденціями розвитку як самої комунікації, так і когнітивних процесів, її супроводжуючих.

Перша тенденція пов'язана не лише зі збільшенням обсягів інформації та використанням комп'ютера в якості засобу комунікації, але і зі швидкістю її антиципації і відповідної обробки інформації, причому обробки на смисловому рівні. При цьому доводиться виходити за межі мови і звертатися до зовнішнього світу, тобто предметів і уявлень, що лежать поза сферою вербаліки. Тим більше, що в даний час, по-перше, “є достатньо переконливі практичні результати, в більшості випадків пов'язані з тим, що дослідники обмежують роботу рамками певних підмов і тематичних областей, в яких стає, по-перше, більш конкретним поняття “текст”. По-друге, інструментарій смислового аналізу може бути досить спрямованим та ефективним завдяки обмеженням на використання лексичних та граматичних засобів у рамках певної тематичної області [2, с. 166].

Іншою важливою особливістю організації тексту в Інтернеті є особливість мережевого пред'явлення тексту. Інакше кажучи, текст створюється і сприймається людиною, без якого існує лише “тіло тексту”, і воно поза взаємодії з людиною залишається звуковим шумом або ланцюжком якихось фігур, що не стають знаками до тих пір, поки не з'явиться хтось, здатний приписати їм значення – *означити*.

Як спосіб комунікації гіпертекст має ряд характерних особливостей, таких як нелінійність, інтерактивність, іманентність. При цьому неминуче звернення до зовнішнього світу, тобто предметів і уявлень, що лежить поза сферою вербаліки.

Література

1. Григоренко И.Н. Текст как пространство реализации смысла и когниции / И.Н. Григоренко. – Краснодар : Кубан. гос. ун-т, 2002. – 130 с.
2. Марчук Ю.Н. Основы компьютерной лингвистики / Ю.Н. Марчук. –

М. : Народный учитель, 2000. – 226 с. 3. Розенталь Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. – М. : Просвещение, 1976. – 543 с. 4. Сергиенко П.И. К вопросу об использовании гипертекста в энциклопедическом и информационно-развлекательном электронных изданиях / П.И. Сергиенко // Вестник Москов. ун-та, 2008. – № 4. – С. 164–170. 5. Ярцева В.Н. Лингвистический энциклопедический словарь / В.Н. Ярцева. – М. : Сов. Энциклопедия. – 1990. – 685 с. 6. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Second edition. Cambridge University Press, Cambridge, 2006. – 304 p.

СИМВОЛ І ОБРАЗ

Альбота С.М. (Львів)

У гуманітарних студіях символ визнається знаком, проте йому притаманна міфологічна або релігійна основа і філософська багатозначність: у символі розгортається згорнутий у ньому смисловий зміст; ним насичене ритуальне життя релігій; він є свідомо створеним повідомленням культури, наділеним безкінечною перспективою інтерпретації [9; 5].

У структурній лінгвістиці Ф. де Соссюр розглядає знак як двосторонню одиницю: акустичний образ (означуване) і поняття (означувальне) [7, с. 66–68]. Така ж дихотомія відзначена С. Аверінцевим: символ як єдність предметного образу і глибинного смислу [1, с. 826]. За трихотомією знаків Ч. Пірса символ є сукупністю знака, об'єкта і інтерпретанти: символ є знаком, значенням якого є деякий знак іншого знака, що засвідчує раціональність символічного вираження і пояснюється як засіб переходу плану вираження у план змісту. За теорією знаків св. Августина “символи мають своїм референтом інші знаки” [4, с. 12].

Ч. Пірс виокремлює знаки-ікони, знаки-індекси і знаки-символи. У знаках-іконах розрізняють “гіпоікони”, які поділяються на три типи: образи, схеми і метафори [6]. Отже, образ належить до знаків-ікон, оскільки має подібність з об'єктом: “означуване представляє “прості якості” означувального” [8], а символ – до знаків-символів, оскільки він є умовним знаком, чий денотат зв'язаний конвенційно через значення з формою. Проте, на думку Р. Якобсона такий поділ знаків за Ч. Пірсом є умовним, образ може набувати символічності і навпаки.

У філософії символ тлумачиться як середня ланка у ієрархії *поняття – символ – образ* [5]. У психології символ є представником інших, як правило, багатозначних образів [3]. У психоаналізі символи